

Kainuun maakuntaohjelman luonnoksen esittelywebinaari

12.9.2025

Kainuun maakuntaohjelman 2026-2029 ympäristöselostus

- Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (ns. SOVA-laki, 200/2005) sekä sitä täydentävä valtioneuvoston asetus (347/2005) ohjaavat ympäristöarviointien laatimista. SOVA-lain mukaan **mm. maakuntaohjelman ympäristövaikutukset on selvitettävä ja arvioitava.**

YMPÄRISTÖARVIOINTI =

Ohjelman ympäristövaikutusten arviointi ja siihen sisältyvä ympäristöselostuksen laatiminen, kuulemisten järjestäminen, ympäristöselostuksen ja kuulemisten tulosten huomioon ottaminen päätöksenteossa sekä päätöksestä tiedottaminen

YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET =

Ohjelman välitön ja välillinen vaikutus Suomessa ja sen alueen ulkopuolella:

a) ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen;

b) maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen;

c) yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön;

d) luonnonvarojen hyödyntämiseen;

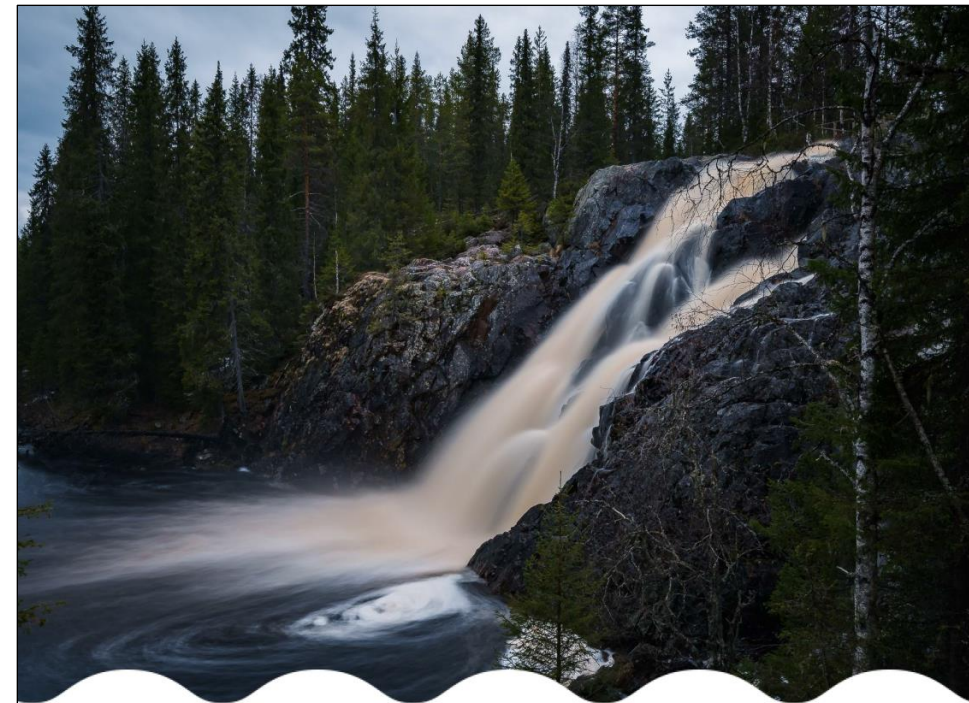
e) a–d alakohdassa mainittujen tekijöiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin;

Ympäristöselostus

Ympäristöselostukseen on koottu mm. maakuntaohjelman merkittävien vaikutusten arviointi sekä kuvaus ohjelman sisällöstä ja Kainuun nykytilasta.

Vaikutusten arvioinnin tavoitteena on ollut

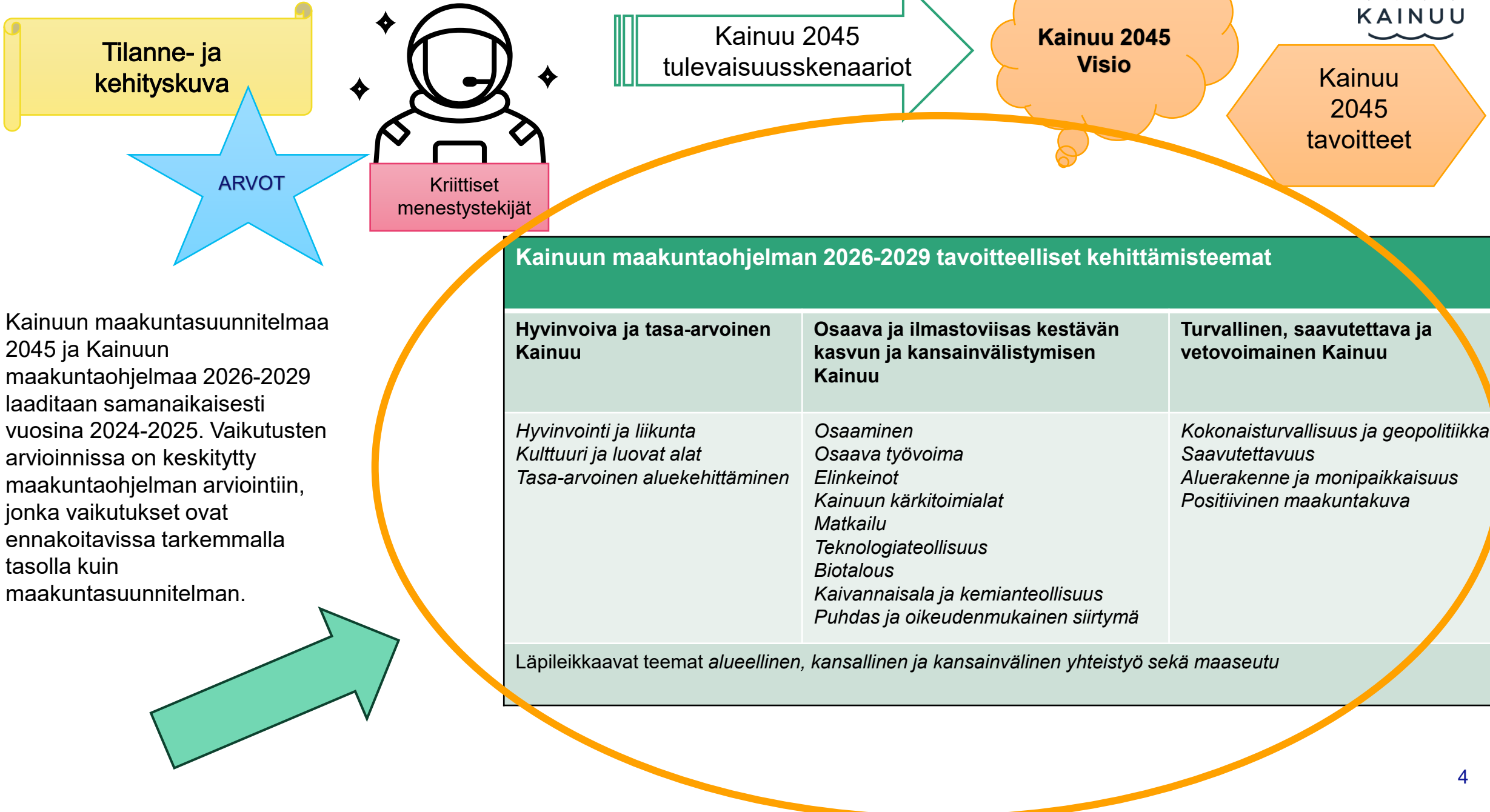
- Tukea maakuntaohjelman laadintaa ja päätöksentekoa
- Parantaa tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia ohjelman valmistelussa
- Yhdistää vaikutusten arviointi tiiviiksi osaksi suunnitteluprosessia

Kainuun maakuntaohjelma Ympäristöselostus 2025

KAINUUN LIITTO

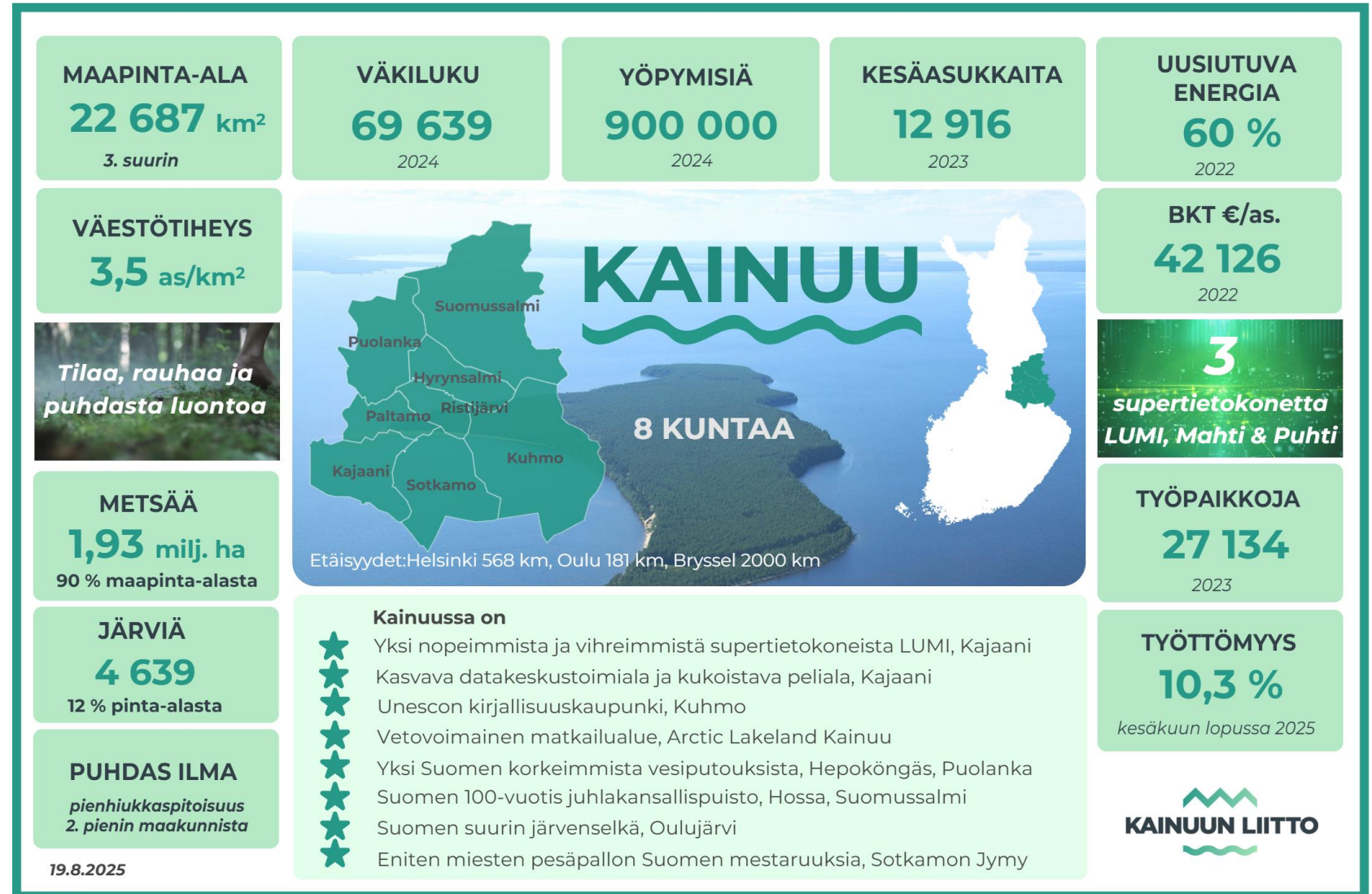
Maakuntaohjelman 2026-2029 rakenne

Kainuun maakuntasuunnitelmaa 2045 ja Kainuun maakuntaohjelmaa 2026-2029 laaditaan samanaikaisesti vuosina 2024-2025. Vaikutusten arvioinnissa on keskitytty maakuntaohjelman arviointiin, jonka vaikutukset ovat ennakoitavissa tarkemmalla tasolla kuin maakuntasuunnitelman.

Kainuun nykytila

- Ympäristöselostuksen nykytilan kuvauksessa on pyritty nostamaan esille niitä Kainuun ominaispiirteitä, joihin maakuntaohjelmalla katsotaan olevan vaikutuksia.
- Lyhyesti Kainuu on vähäväkinen ja harvaan asuttu metsäinen maakunta, joiden kärkitoimialat ovat matkailu, biotalous, teknologiateollisuus sekä kaivannais- ja kemianteollisuus
- Kainuun tilannekuvaan voi tutustua Kainuun liiton verkkosivuilla

Kuva: <https://kainuunliitto.fi/tietopalvelut/tilastot/>

Yhteistyö ja vuorovaikutus

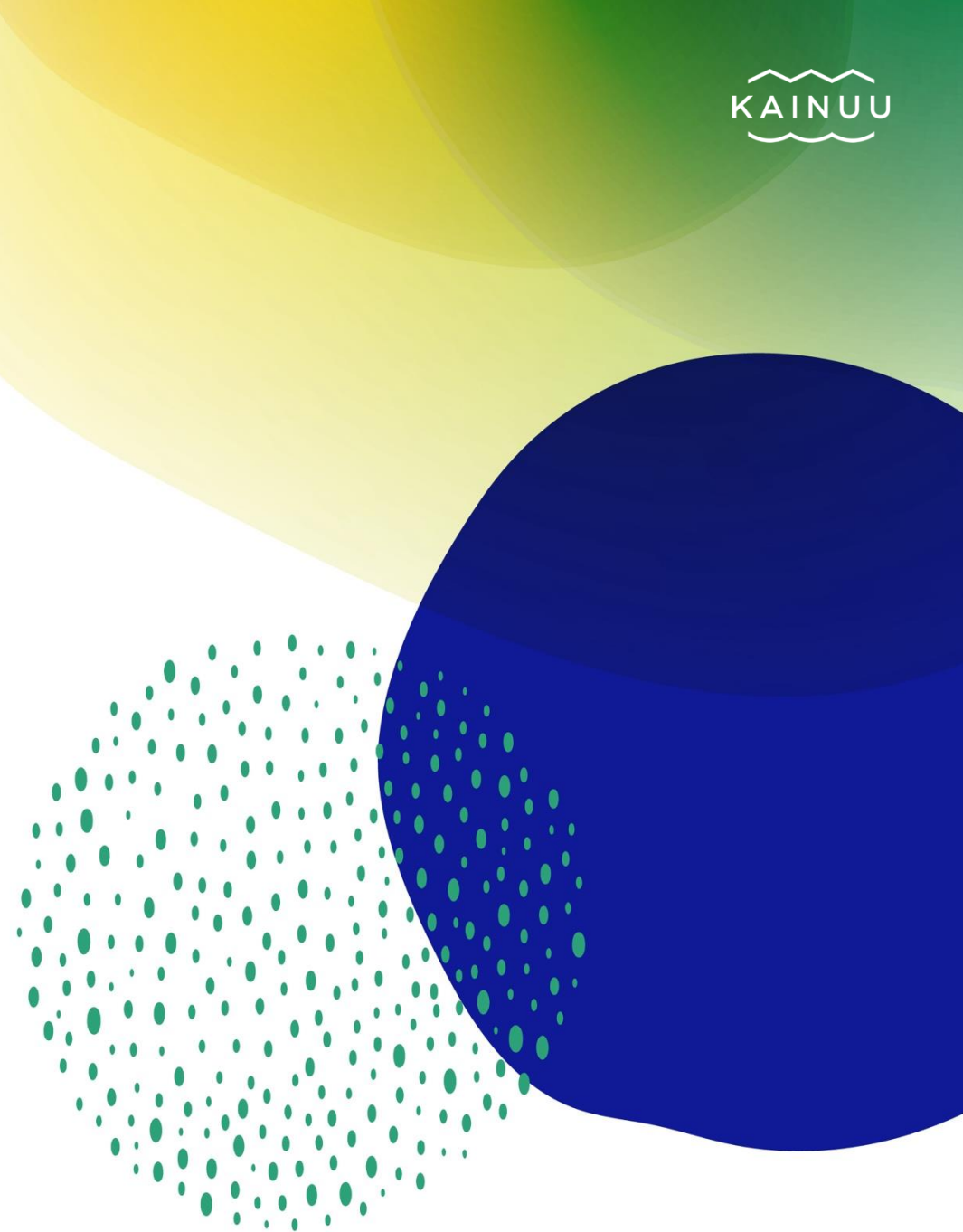
- Maakuntaohjelmaa on laadittu **laajassa kainuulaisessa yhteistyössä**.
- Maakuntahallitus ja –valtuusto ovat käsitelleet maakuntaohjelmaa- ja suunnitelmaa yhteensä **16 kertaa** aikavälillä 18.3.2024.-28.8.2025.
- Kainuun liitto on hyödyntänyt maakuntaohjelman laadinnassa **Howspace-yhteistyöalustaa**, joka on mahdollistanut laajalle osallistujajoukolle joustavasti tilaisuuksia osallistua maakuntaohjelman laadintaan.
- Maakuntaohjelman osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) oli nähtävillä 16.4.-16.5.2024
 - Palautetta saatiin 20 kappaletta
- Ohjelmaluonnos nähtävillä 10.9-13.10.2025

Yhteistyöryhmä	Maakuntaohjelman teema
Kainuun kuntien, viranomaistahojen, yritysten, TKI-toimijoiden, oppilaitosten edustajat	Kokonaisturvallisuus ja sen tarjoamat mahdollisuudet puolustusteollisuudelle
Kainuun hyvinvointialan maakunnallinen yhteistyöryhmä	Hyvinvointi
Kainuun kulttuuritoimijoiden sidosryhmät ja kuntien asiantuntijat	Kulttuuri
Kainuun kv-verkoston sidosryhmät ja asiantuntijat	Kansainväliset asiat
Kainuun liikennejärjestelmätyöryhmä sekä sitä täydentävät asiantuntijat	Saavutettavuus (Osana Kainuun liikennejärjestelmäsuunnitelman uudistaminen -työpajaa)
Kainuun ilmasto- ja ympäristöasiain neuvottelukunta	Puhdas ja oikeudenmukainen siirtymä
Kirjallinen kysely toimijoille (mm. kunnat)	Laajakaista. Tietoliikenneyhteyksien (valokuituverkon) tavoitteet kunnissa
Tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta elinvoimaa -työpajan osallistujat	Tasa-arvoinen aluekehitys
Kainuun maaseuturyhmä	Maaseutuasiat
Kainuun matkailufoorumi	Matkailu
Kainuun Metsäklusteri	Biotalous
POPELY ja Kainuun liitto	Saavutettavuus -keskustelu
ICT-, elektroniikka-, datakeskus- ja peliteollisuusalojen toimijat	ICT, elektroniikka, datakeskus ja peliteollisuus
Kainuun kone- ja metallialan toimijat	Kone- ja metalliteollisuus

Vaikutusten arvioinnin menetelmät

- Vaikutusten arviointia on tehty **läpi ohjelman laadinnan** valmistelijoiden toimesta sekä Kainuun suunnitelmien ja ohjelmien vaikutusten arvioinnin työryhmän (SOVA-ryhmä) kokouksissa.
- **SOVA-ryhmä** on tuonut arviointityöhön eri alojen asiantuntemusta, keskustellut ohjelman laadinnasta sekä arvioinut ohjelman merkittäviä vaikutuksia
 - Ryhmä on kokoontunut maakuntaohjelman laadinnan aikana yhteensä viisi kertaa
- Vaikutusten arvioinnin tarkkuustaso
 - Vaikutusten arviointia on **toteutettu yleispiirteisellä tasolla** keskittyen teemakohtaisiin merkittäviin vaikutuksiin.
- Epävarmuustekijät
 - Yleispiirteinen maakuntaohjelma toteutuu välillisesti erilaisten vaikutusketjujen kautta
- Vaikutusten arvioinnin vaihtoehtotarkasteluna on ollut ohjelman tavoitteiden toteutuminen (VE1) ja toimenpiteiden toteuttamatta jättäminen (VE0 = nykykehitys jatkuu)

Kokonaisvaikutusten arviointi

- Maakuntaohjelman toimenpiteiden kokonaisvaikutukset ovat ensisijaisesti myönteisiä
- Merkittävimmät vaikutukset luontoon ja luonnonvaroihin liittyvät elinkeinojen kehittämiseen (matkailu, biotalous ja kaivannaistoiminta), puhtaan ja oikeudenmukaisen siirtymään, saavutettavuuden sekä aluerakenteen ja monipaikkaisuuden toimenpiteisiin.

	Ohjelman kehittämisteemat 2026-2029	Väestö	Luonto ja luonnonvarat	Alue- ja yhdyskuntara kenne	Kulttuuriymp äristö	Talous
Hyvinvoiva ja tasa-arvoinen Kainuu	Hyvinvointi ja liikunta	++	+	+	0	+
	Kulttuuri ja luovat alat	+	+	+	++	+
	Tasa-arvoinen aluekehittäminen	++	+	+	+	++
Osaava ja ilmastoviisas kestävän kasvun ja kansainvälistym isen Kainuu	Osaaminen	++	+	+	++	++
	Osaava työvoima	++	+	+	0	++
	Puhdas ja oikeudenmukainen siirtymä	+	+/-	+	+/-	++
	Elinkeinot	++	++	+	+	++
Kainuun kärkitoimialat	Matkailu	++	+/-	+	+	++
	Teknologiateollisuus	++	+	+	0	++
	Biotalous	++	+/-	+	0	++
	Kaivannaisala ja kemianteollisuus	++	+/-	+	0	++
Turvallinen, saavutettava ja vetovoimainen Kainuu	Kokonaisturvallisuus ja geopolitiikka	++	0	+/-	0	++
	Saavutettavuus	+	+/-	+	0/+	++
	Aluerakenne ja monipaikkaisuus	+	+/-	+	+	++
	Positiivinen maakuntakuva	+	+/-	+	+/-	+
Maakuntaohjelman kokonaisvaikutukset						
Ohjelman tavoitteet toteutuvat		++	+/-	+	+	++

Hyvinvoiva ja tasa-arvoinen Kainuu	Osaava ja ilmastoviisas kestävän kehityksen ja kansainvälistymisen Kainuu	Turvallinen, saavutettava ja vetovoimainen Kainuu
+Yhteisöllisyys +Turvallisuus +Luottamus päätöksentekoon +Viihtyvyys +Pääsy opiskelu- ja työelämään +Maaseudun palveluntarjonta +Väestörakenne +Työelämän laatu +/- Digitaaliset sosiaalisen vuorovaikutukset kanavat	+Terveys ja hyvinvointi +Työpaikat +Palvelut +Virkistymismahdollisuudet +Nuorten työmahdollisuudet +Huoltovarmuus +Raaka-aineen jalostusarvon nosto +Uusien koulutusalojen kehittyminen +Opiskelumahdollisuudet -Liikenneturvallisuus (esim. kasvanut matkailuliikenne ilman tieverkon parannuksia) -Asukasviihtyvyys (matkailijamäärien voimakas kasvu saattaa heikentää paikallisten asumisviihtyvyyttä)	+Kriisinkestävyys +Saavutettavuus +Veto- ja elinvoima

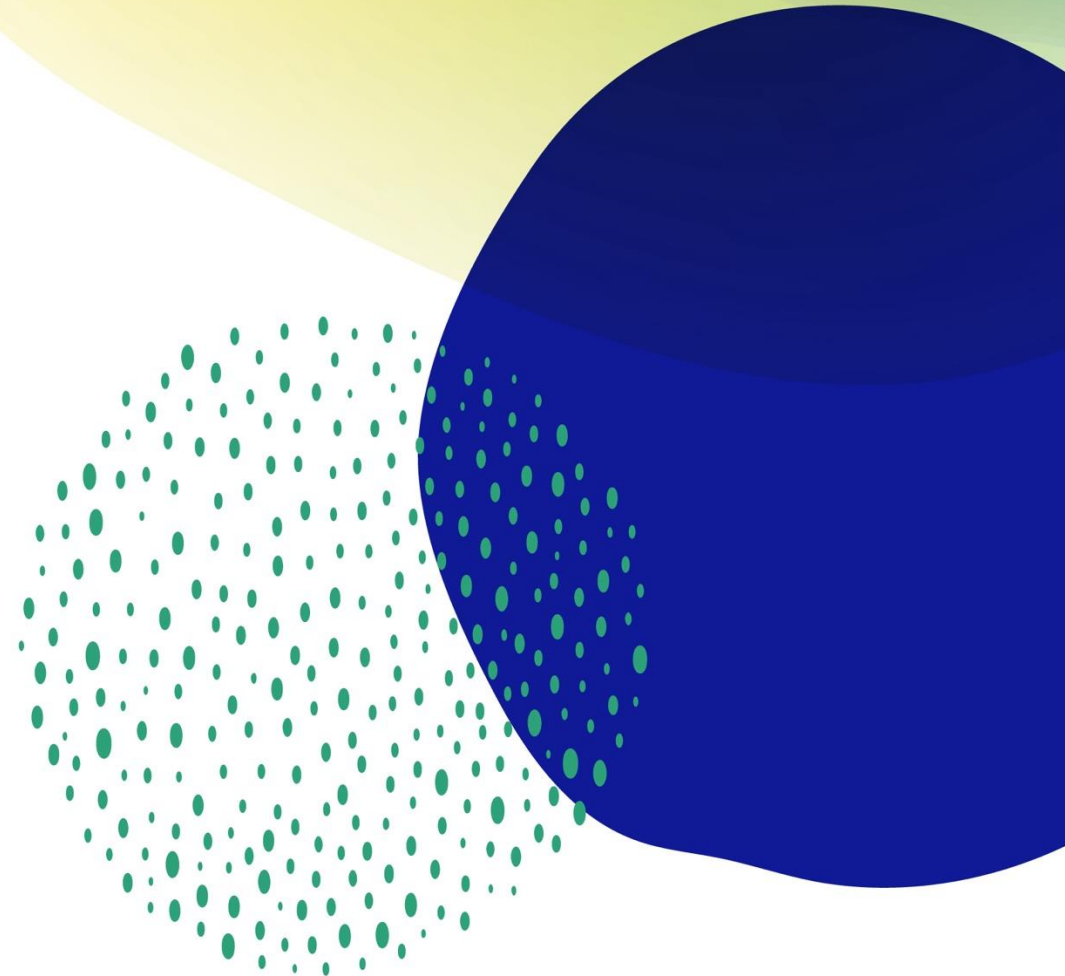
Hyvinvoiva ja tasa-arvoinen Kainuu	Osaava ja ilmastoviisas kestävän kehityksen ja kansainvälistymisen Kainuu	Turvallinen, saavutettava ja vetovoimainen Kainuu
+Digitaaliset palvelut vähentävät liikkumisen tarvetta ja ympäristön kuormitusta +Kestävä kulttuuritoiminta edistää kestävästä kehitystä ja ympäristönsuojelua koko maakunnassa	+Luontoarvojen vaaliminen ja arvostus ympäristöä kohtaan (luontomatkailu) +Kestävämpi matkailu +Eri toimialojen ympäristövaikutusten paraneminen ICT-teknologian kehityksen myötä +Luonnonvarojen kestävä käyttö (yhteistyö) +Tiedon lisääntyminen +Kiertotalouden kehittyminen +Uusiutuva energia ja energiaomavaraisuus -Ympäristön rasitus matkailun kasvun kautta -Lisääntynyt rakentaminen mm. matkailun tarpeisiin -Luonnonvarojen uusiutumiskyvyn ylittävä käyttö -Kaivostoiminnan ympäristövaikutukset -Elinympäristöjen pirstoutuminen (uusiutuva energia)	+Kestävät liikkumismuodot vähentävät päästöjä +Olemassa olevien rakenteiden huomiointi ja älykäs sopeutuminen uudisrakentamisessa vähentävät painetta mm. luonnonympäristölle -Uusien infrahankkeiden vaikutukset päästöihin, luonnonympäristöihin ja luonnonvaroihin

Hyvinvoiva ja tasa-arvoinen Kainuu	Osaava ja ilmastoviisas kestävän kehityksen ja kansainvälistymisen Kainuu	Turvallinen, saavutettava ja vetovoimainen Kainuu
+Yhteistyön kehittäminen mm. kulttuurialalla kasvattaa rakennuskannan ja infrastruktuurin monikäyttöisyyttä, muunneltavuutta sekä käyttöastetta. +Rakennusten ja infrastruktuurin uudet käyttötarkoitukset edistävät rakennetun kulttuuriympäristön säilymistä	+Matkailu ja luovat alat tukevat erityisesti maaseudun ja pienten taajamien elinvoimaa, luoden uusia työpaikkoja ja ylläpitäen palveluita. Ne voivat edistää alueiden tasapainoista kehitystä ja ehkäistä väestökatoa. +Matkailun kautta voi lisääntyä kiinnostus Kainuulaiseen kulttuuriympäristöön, mikä tukee rakennusten ja historiallisten kohteiden kunnostamista ja ylläpitoa. Tämä vahvistaa myös alueen identiteettiä. +/- Puhtaan ja oikeudenmukaisen siirtymän kehittämistoimet voivat muuttaa merkittävästi maisemakuvaa ja kaukonäkymiä. -Mikäli matkailun kehitys on liiallista, se voi johtaa palveluiden ja infrastruktuurin ylikuormitukseen sekä nostaa elinkustannuksia paikallistasolla. -Liiallinen matkailu ja kaupallistaminen saattavat uhata kulttuuriympäristön aitoutta ja perinteitä.	+/- Kokonaisturvallisuuteen liittyvillä toimenpiteillä sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia aluerakenteeseen.

Hyvinvoiva ja tasa-arvoinen Kainuu	Osaava ja ilmastoviisas kestävä kehityksen ja kansainvälistymisen Kainuu	Turvallinen, saavutettava ja vetovoimainen Kainuu
+Uudet liiketoimintamahdollisuudet +Kilpailukyvyyn ylläpitäminen +Paikallistalouden vahvistaminen +Uusien yritysten ja investointien houkuttelu maakuntaan -Väestö vanhenee ja vähenee nopeammin Kainuun reuna-alueilla ja yritystoiminta keskittyy vahvasti Kajaanin seutukuntaan.	+Uudet työpaikat ja työtilaisuudet eri aloille +Elinkeinoelämän monipuolistuminen +Työvoiman saatavuus (työperäinen maahanmuutto ja maassamuutto) +Osaavan työvoiman saanti +Hyvämaineinen organisaatio positiivinen mainetekijä koko maakunnalle +Kerrannaisvaikutukset aluetalouteen (mm. matkailu) +Kainuun tunnettavuus ja matkailukeskusten vetovoimaisuus (kv-markkinointi) +Digitaalisuuden liiketoimintamahdollisuudet ja alueen näkyvyyden parantuminen +Eri toimialoihin liittyvien ammattilaisten kysyntä (mm. datakeskukset) +Yritysten, oppilaitosten ja tutkimusyksiköiden yhteistyön syventyminen (TKI-toiminta ja uudet innovaatiot) +Uudet toimeentulolähteet hiilidioksidipäästöjä aiheuttaville aloille (mm. biohiili, hiilidioksidin talteenotto ja kiertotalouden tuotteet) -Taloudellisten hyötyjen epätasainen jakautuminen -Työllisyysvaikutukset voivat olla negatiivisia hiilidioksidipäästöjä aiheuttaville aloille, mikäli toimintaa ei saada kestäväksi. Teknologian kehitys voi myös vähentää työvoiman tarvetta.	+Puolustusteollisuuden ja kaksoiskäyttötuotteiden tuomat mahdollisuudet alueen yrityksille. +Kokonaisturvallisuus lisää alueen vakautta, mikä luo otollisemman maaperän kv-investoinneille +Toimiva saavutettavuus edesauttaa alueen kilpailukyvyyn säilymistä +Tietoliikenneyhteydet mahdollistavat diginomadien työskentelyn alueella ja lisäävät etätyöntekijöiden viihtyvyyttä.

Haitallisten vaikutusten lieventäminen ja seuranta

- Vaikutusten arviointi on **ollut kiinteä osa valmisteluprosessia**. Arvioinnin tuloksia on pyritty hyödyntämään maakuntaohjelman valmistelussa siten, että mahdolliset haitalliset vaikutukset on huomioitu toimenpiteitä muuttamalla.
- Maakuntaohjelman ympäristövaikutukset ilmenevät mm. toteutettavien hankkeiden kautta. Yksittäisten hankkeiden vaikutusten arviointia tehdään **hankekohtaisesti**.
- Maakuntaohjelman **käytännön toteutuksella sekä toimintaympäristön muutoksilla** on iso merkitys siinä, miten hyvin ympäristöselostuksessa kuvatut maakuntaohjelman positiiviset vaikutukset tulevat toteutumaan ja näkymään.
- Kainuun maakuntaohjelman 2026–2029 ja sen toteutusta ohjaavan toteutussuunnitelman **seurannasta vastaa Kainuun ennakointi- ja seurantaryhmä**. Kainuun tilannekuvasta ja kehitysnäkymistä raportoidaan maakuntahallitukselle ja -valtuustolle.
- Ohjelman ulkoinen arviointi tehdään maakuntaohjelmakauden loppupuolella.
- EU:n AURA-ohjelmasta rahoitettujen hankkeiden tietoja voi kuka tahansa selata Työ- ja elinkeinoministeriön EURA 2021 -hanketietopalvelusta.

Lisätietoja ympäristöselostuksesta:

Maankäyttöasiantuntija Teppo Törmä

[teppo.torma\(at\)kainuunliitto.fi](mailto:teppo.torma(at)kainuunliitto.fi), p. 044 4100731

KAINUU